

2019/4

• Egy Kertész-kiállítás képei •
A KERTÉSZ INTÉZET VÁNDORKIÁLLÍTÁSA ANYAGÁBÓL

Egy Kertész-kiállítás képei

A Kertész Intézet vándorkiállítása

anyagából

**A Budakeszi-erdőben,
1937. május 2.**

A rút kiskacsa borzasztóan szégyelli magát, és aztán kiderül róla, hogy hattyú, s felrepül az égbe... Szerintem minden gyerek kedvenc meséje, nekem különösen az volt. Én tényleg egy rút kiskacsa voltam, mindig mondták, hogy lusta vagyok, ez volt epitheton ornansom – a gyerek lusta, a gyerek nem szeret tanulni, a gyereket, ha leküldik valahova, húzza az orrát stb., és ez így is volt, nem voltam jó családtag.
(Kiadatlan interjúrészlet)

KERTÉSZ
IMRE
INTÉZET

• Egy Kertész-kiállítás képei •
A KERTÉSZ INTÉZET VÁNDORKIÁLLÍTÁSA ANYAGÁBÓL

2019/4

**Szüleivel és anyai
nagyszüleivel,
1936–1937**

A szülők mérhetetlen jelentősége; de tudatos működéseimben (írásaiban) mégis, tagadom a szülők áldó jelentőségét; a kettő közti feszültség lelki-tudati működésem kulcsa... – Először borzasztóan hiányoztak, nem értettem, hogy miért váltak el, nem tudtam beletörődni az élet eme igazságtalanságába.

A házasságuk nem volt szerencsés, mert apám sose tudott felnőni ahhoz, hogy egy olyan feltörekvő, makacs szépasszonyt, mint amilyen az anyám volt, kordában tartson.

[A néző; Kiadatlan interjúrészlet]

• Egy Kertész-kiállítás képei •

2019/4

A KERTÉSZ INTÉZET VÁNDORKIÁLLÍTÁSA ANYAGÁBÓL

**A János-hegyi kilátónál,
1936. augusztus 30.**

Nem tudtak velem mit kezdeni, senkinek sem volt ideje rám, ezért kellett a szüleimnek intézetbe adniuk, ami kispolgári mércével nagyon előkelő dolognak számított. Én voltam a legfiatalabb, ennek következtében a legszemtelenebb is, természetesen.

(Kiadatlan interjúrészlet)

Nyolc- vagy kilencéves lehettem, amikor karácsonyra, de lehet, hogy születésnapomra, naplófüzetet kértem ajándékba. Ma már nyilvánvaló, hogy az írással az ember minden áldott nap levezetheti a feszültségeit, ami a lelki higiéniájához tartozik. Gyerekként ezt érezhettem, csak nem tudtam előállítani a méltó gépezetet, amin az indulatok lassan megnyugszanak, kielégülnek és eltűnnek a közönyös világba... Úgyhogy ez a naplófüzet érintetlen maradt.

(Valaki más; Kiadatlan interjúrészlet)

• Egy Kertész-kiállítás képei •
A KERTÉSZ INTÉZET VÁNDORKIÁLLÍTÁSA ANYAGÁBÓL

2019/4

Édesanyjával
és nagynénjével,
Jakab Bertával;
Parád, 1941. július

Utáltam az iskolát, nem érdekelték a tantárgyak, nem figyeltem oda, utáltam a fegyelmet; főképp azonban a gyerekkor kiszolgáltatottságát utáltam, s alig vártam, hogy „felnőtt” legyek. – A legérdekesebbek a nyaralások voltak... Anyám mindig elvitt a városból, valami fürdőhelyre. Leginkább Erdőbényére meg Parádfürdőre emlékszem.

(K. dosszié, Kiadatlan interjúrészlet)

Bolgár György fotója, 1946

Drámai fénykép. Bolgár György barátom és osztálytársam készítette rólam, amint a Zivatar utcai lakás ablakából kihajolok. Fotóriporternek készült, és szenvedélyes motoros volt. A visegrádi országúton, a motorkerékpárján hazafelé tartva, egy orosz katonai konvoj elé került, amely az út szélére szorította, majd egyszerűen legázolta... Még ma is elfog az akkori szorongás: mintha a barátom tragédiájában, ha tudattalanul is, de megéreztem volna a közeljövőnkre vonatkozó emblematikus intelmet...

(Az író kiadatlan jegyzete)

2019/4

• Egy Kertész-kiállítás képei •
A KERTÉSZ INTÉZET VÁNDORKIÁLLÍTÁSA ANYAGÁBÓL

Zivatar utca, 1946. [Bolgár György fotói]

Auschwitz és a háború után felfokozott életizgalom volt bennem is... A lakás a magasföldszinten volt, és anyám nem örült, amikor éjszaka háromkor, négykor másztam be az ablakon, áradt belőlem a rum- és dohányszag. Az első adandó alkalommal elköltöztem albérletbe, a Pannónia utca környékére. Ott laktam egy darabig, amíg tudtam fizetni az albérleti díjat, amikor nem tudtam, visszaköltöztem.

(Kiadatlan interjúrészlet)

Emlékszem, egyszer véletlenül beültem a nagy tekintélyű Kellér Andor székébe, aki ezen igen csak meglepődött, és azt mondta: „Kertész szerkesztő úr, majd ha ön megkapja a Nobel-díjat, akkor beleülhet a székembe...” – Az én karrierem nagyon hamar véget ért: le kellett írni azt a szót, hogy Rákosi Mátyás, és ehhez a szóhoz általában három jelzőt illett hozzátenni, nekem viszont csak kettő jutott eszembe: „népünk nagy vezére”, „a bölcs izé” és a harmadik nem. A gépirónó felemelt ujjakkal várt, s éreztem, nekem itt végem van.
(Kiadatlan interjúrészlet)

1951. január elsejével kirúgtak az újságtól, s ezzel tulajdonképpen megoldódott az életem. Egyszerűen a helyemre kerültem, hogy így fogalmazzak. Ismét birtokába kerített az érzés, amelyben ráismertem az életemre, s amely érzés egy bizonyos értelemben hazavezetett: ez pedig az élet képtelenségének az érzése volt, a tehetetlenség és a kiszolgáltatottság egyszerű és megfellebbezhetetlen igazsága.
(K. dosszié)

A ráckevei Duna-ágon, 1955

Számomra mindennél fontosabb volt a függetlenség, de ez nem volt tudatos elhatározás, mint ahogy most annak tűnhet, ez egyszerűen a természetemből fakadt. – A boldogságnak abból a keserű neméből, amely a tevékenységemet kísérte, valami könnyű illatként olyanféle remény szállt fel, amely elbódított, úgyhogy ezt a reményt sorsérezéknek véltem, s teljes bizalommal viseltem a jövő iránt.
(Kiadatlan interjúrészlet; A néző)

2019/4

• Egy Kertész-kiállítás képei •
A KERTÉSZ INTÉZET VÁNDORKIÁLLÍTÁSA ANYAGÁBÓL

1953-ban és 2003-ban: Bokor István, Kállai István és Kertész Imre [Fotó: Kertész Magda, 2003]

Volt akkoriban egy kis baráti társaságom, humoros jeleneteket, kisebb hangjátékokat, mindenféle marhaságot írtunk a telhetetlen Rádióknak. Éjszakai mulatókban, eszpresszókban Molnár Ferenc darabjait elemeztük, s meg voltunk győződve róla, hogy hamarosan híres vígjátékszerzők leszünk. – Molnár színpadi tudása olyan nagy hatású volt, hogy azt hiszem, itt éreztem meg először, hogy egy írásnak van szerkezete, tehát röviden és tömören: tudni kell a mesterséget.

(K. dosszié; Kiadatlan interjúrészlet)

...egy éven át börtönök és internáló táborok foglya volt, s mindez megtörte a saját választásaiba vetett bizalmát. – Kalandként indult, s aztán... Azután negyvenkét évet töltöttünk együtt. – Tanult foglalkozása nem volt, rendelkezett azonban gépkocsivezetői jogosítvánnyal. Így aztán a TEFU nevű állami teherfuvarozó vállalatnál helyezkedett el, teherautósofőrként... – A.-tól tanultam meg, hogy meleg ételt kell enni, s hogy az ember életében bizonyos szisztematikus, ha úgy tetszik, rendnek kell uralkodnia, s hogy az adósságot meg kell fizetni.
(Kiadatlan feljegyzés; K. dosszié; A néző)

2019/4

• Egy Kertész-kiállítás képei •
A KERTÉSZ INTÉZET VÁNDORKIÁLLÍTÁSA ANYAGÁBÓL

Egy szép napon behívót kapott az Államvédelmi Hatóságtól, jelenjen meg ekkor meg ekkor. Meg is jelent, a kihallgató tiszt kérde: Neve? Született? Szabadkán? Az most Jugoszláviához tartozik, nem? Foglalkozása? Bűfés? Az amerikai követségen, igen? Férje neve, foglalkozása? - és letartóztatták.
(Kiadatlan interjúrészlet)

• Egy Kertész-kiállítás képei •
A KERTÉSZ INTÉZET VÁNDORKIÁLLÍTÁSA ANYAGÁBÓL

2019/4

A nyilvántartóban meglevő internáltak névsora alapján megállapítható, hogy nevezett 1952. november 21-től 1953. augusztus 31-ig volt internálva – Kistarcsán. Az internálás indoka: „Nevezett kapcsolatban állt Pupos István UDB-ügynökkel, aki fegyveresen emberrablásban vett részt. Ezért internálása államvédelmi szempontból szükséges.”
(Részlet a rehabilitációs jegyzőkönyvből, 1962. december 17.)

Megesett velem az a mulatságos dolog,
hogy amikor először kiadták
a személyi igazolványt,
megkérdezte a rendőr,
hogy mivel foglalkozom.
Mondtam, író vagyok.
Döbbenet rám nézett,
s megkérdezte: önállóan ír?
Mondom, önállóan.
Önálló író – ez volt beírva
az első személyi igazolványomba.
Végtelenül sajnálom, hogy elveszett:
amikor kicserélték,
a másodikba már nem írták be.
(Interjúrészlet)

2019/4

• Egy Kertész-kiállítás képei •
A KERTÉSZ INTÉZET VÁNDORKIÁLLÍTÁSA ANYAGÁBÓL

Egészében véve, én a derű pártján állok. Az én hibám, hogyha másokban nem ezt az érzést keltem. De nézd csak: elég korán kivívtam a szellemi szabadságomat, s a pillanattól fogva, hogy az írás mellett döntöttem, a gondjaimat egyszerre a művészetem nyersanyagának tekinthettem. S ha ez a nyersanyag eléggé komornak látszik is, a forma megváltja és örömmre fordítja. Írni ugyanis csak az energiák bőségéből, tehát örömből lehet; az írás – ezt nem én találtam ki – felfokozott élet.

(K. dosszié)

